

Misjonskonferansenes store år 2010

Kirkehistoriske jubileer forandrer ikke historien, pleide min gamle kirkehistorieprofessor Carl Fr. Wisløff å si. Året 2010 kan faktisk være et unntak. Det er mulig at feiringen av 100-årsjubileet for den berømte misjonskonferansen i Edinburgh i 1910 faktisk vil forandre på historien, eller allerede har gjort det.

Det er tre nokså bemerkelsesverdige ting som skjedde i jubileumsåret, som mange nok hadde håpet på, men få egentlig hadde trodd ville skje:

Misjonskonferansejubileum med bred representasjon

For det første har det ikke vært full enighet om hvem som egentlig er arvtakerne etter Edinburgh 1910. Rent strukturelt og formelt er det nok Kirkenes Verdensråd (KV) siden de to store kirkeøkumeniske organisasjonene som stiftet KV i 1948, Life and Work (stiftet 1925) og Faith and Order (stiftet 1927), begge hadde sin bakgrunn i Edinburgh-møtet. Det hadde også Det internasjonale misjonsråd (stiftet 1921), som ble integrert i KV ved generalforsamlingen i New Delhi i 1961 og er ført videre innen KV som Kommisjonen for verdensmisjon og evangelisering (Commission on World Mission and Evangelism, CWME). Når det imidlertid gjelder teologien og misjonsstrategien i Edinburgh 1910, sto den nok nærmere dem som i dag kalles de evangelikale, særlig fordi man i stor grad tenkte ut fra misjonsorganisasjonenes perspektiv. Det var deltakere i Edinburgh 1910 som representerte både kirker og misjonsorganisasjoner, avhengig av hvordan misjonsarbeidet var organisert i de ulike kirkene, enten som "kirkemisjon" eller "selskapsmisjon". Der-

med var det tre grupperinger som alle kunne gjøre krav på arven fra Edinburgh 1910: den kirkeøkumeniske misjonsbevegelsen (KV, CWME), den evangelikale, allianseøkumeniske misjonsbevegelsen (Lausanne-bevegelsen, World Evangelical Alliance) og "misjonsorganisasjonsbevegelsen" for å forme en ny betegnelse som refererer til den internasjonale bevegelsen inspirert av den amerikanske missiologen Ralph Winter og som særlig vektlegger de såkalte parachurch-organisasjonenes eller sodalitetenes rolle i verdensmisjonen.

På denne bakgrunn var det noen som regnet med at det i 2010 ville bli arrangert flere konkurrerende konferanser som hver for seg påberopte seg å være den sanne arvtager etter Edinburgh 1910. Andre, både innen den evangelikale og den økumeniske leir, håpet på at jubileet i 2010 kunne være en anledning for de ulike retningene innen misjonen til å arrangere noe sammen, som en demonstrasjon av den kristne enhet som også var en viktig del av budskapet fra Edinburgh 1910

Ved den første langtidsplanleggingen tidlig på 2000-tallet - slike store internasjonale konferanser tar årevis å planlegge - gjorde KV ved sin misjonskommisjon og sin sekretær Jacques Mathey det klart at KV ikke ønsket å arrangere en egen stor konferanse i 2010, men var villig til delta som en likeverdig partner med andre i en felles jubileumsmarkering. Church of Scotland og University of Edinburgh under lederskap av Dr. Kenneth Ross inviterte bredt til et første forberedende møte av et "Interim Council" i Edinburgh i juni 2005. Representanter for hele spektret av den internasjonale misjonsbevegelsen, d.e. pinsevenner og evangelikale (Lausannebevegelsen og World Evangelical Alliance), Kirkenes Verdensråd, de ortodokse kirke og Den romersk-katolske kirke, møttes for å gjøre de første forberedelser til en jubileumskonferanse i Edinburgh. Jeg hadde det privilegium som evangelikalt medlem av CWME å representere KV ved dette møtet. Der ble visjonen om et felles jubileumsmøte i Edinburgh i 2010 utformet, og planer om en lang studieprosess fram mot 2010 modellert etter de åtte kommisjonsrapportene som ble presentert i Edinburgh 1910. Senere tok en annen planleggingsgruppe - med like bred representasjon - over det videre forberedelsesarbeidet.

Det lyktes faktisk å få til en forholdsvis liten (ca. 300 deltakere), men bredt sammensatt konferanse i Edinburgh i juni

2010. Dette var første gang i historien det var mulig å få til et slikt bredt misjonsøkemensk samarbeid.

At man fikk til en felles markering i Edinburgh forhindret likevel ikke at noen bevegelser i tillegg ønsket å arrangere egne konferanser i jubileumsordet. Dette gjaldt både Lausannebevegelsen og "misjonsorganisasjonsbevegelsen".

Det globale Sør i ledelsen

For det andre ble i jubileumsåret de siste årtiers geografiske og demografiske endringer innen kirke og misjon demonstrert på en tydelig måte. Misjonsvitere over hele verden har lenge vært klare over at kristendommens tyngdepunkt har beveget seg fra Nord til det globale Sør. Kanskje så mange som 70% av verdens kristne lever i landene i Latin-Amerika, Afrika og Asia. Mange undret om denne forskyvning ville bli avspeilet ved Edinburgh 1910-jubileet, eller om den gamle nord-amerikanske og europeiske dominansen ville bli ført videre. En måte å markere at kristendommen var blitt mer global og med et nytt tyngdepunkt, ville være å arrangere jubileumskonferansen(e) i det globale Sør og la lederskapet i konferansene avspeile det nye styrkeforholdet. Dette skjedde også – i hvert fall til en viss grad. Lausannebevegelsen holdt sin tredje kongress i Cape Town i Sør-Afrika i oktober, og "misjonsorganisasjonsbevegelsen" holdt sin i Tokyo, Japan, i mai. I tillegg til disse internasjonale konferansene ble det også avholdt en rekke regionale og nasjonale konferanser over hele verden. Konferanseåret 2010 markerer altså på en tydelig måte den nye situasjonen for den globale kristne kirke og lar kirken i det globale Sør om ikke ta ledelsen, så i hvert fall være med i ledelsen for disse store internasjonale markeringene. Det ble faktisk gjort et poeng av ved flere konferanser at man ikke måtte gjenta fortidens feil ved å la kirkene i Sør dominere i vår tid slik som kirkene i Nord hadde gjort tidligere, men at man måtte arbeide for et gjensidig, likeverdig globalt partnerskap. Siden mye av finansieringen og den arrangementsmessige ekspertisen fremdeles kommer fra USA, var det verken mulig eller ønskelig å sette USA på sidelinjen.

Upolemiske dokumenter

Den tredje bemerkelsesverdige faktum henger til en viss grad

sammen med de to som er nevnt ovenfor. Mange hadde fryktet at konflikter og motsetninger innen den globale misjonsbevegelsen skulle komme til sterkere uttrykk gjennom jubileumsfeiringen. Lausanne-bevegelsen for eksempel ble jo opprinnelig startet som en positiv motvekt mot eller alternativ til den misjonsteologi som var dominerende innen Kirkenes Verdensråd på 1960- og 1970-tallet. Fortsatt er mange evangelikale svært kritiske til den økumeniske bevegelse, og mange innen den økumeniske bevegelse skeptiske til de evangelikale. Likevel er dokumentene fra konferansene i 2010 bemerkelsesverdige upolemiske. Cape Town-erklæringen for eksempel står fast på Lausannepakten og Manilamanifestet, men vektlegger ikke kritikk av andre bevegelse. Der hvor kritikken blir skarpest, er den rettet mot "rikdomsevangeliet" (prosperity gospel) og mot innflytelsen fra konsumersamfunnet (som kalles avgudsdyrkelse). 2010-konferansene gav uttrykk for et nytt klima innen den globale misjonsbevegelsen der gjensidig polemikk og konflikt ikke får så høy prioritet. Det skal likevel ikke underslås at det fremdeles er alvorlige misjonsteologiske, misjonsstrategiske og metodologiske motsetninger mellom de ulike hovedretningene - og innenfor dem, men disse motsetningene utgjorde ikke noe hovedfokus i konferansene.

Norsk deltakelse

Norge har tradisjoner som misjonsland helt tilbake til Hans Egede tidlig på 1700-tallet. Fremdeles står misjonsorganisasjonene sterkt i Norge, og sammen med misjonsbevegelsene innen frikirkene har de dannet Norsk råd for misjon og evangelisering (NORME) som inkluderer den norske Lausannebevegelsen og den norske delen av Den evangeliske allianse. NORME bygger sitt arbeid på Lausannepakten. I senere år har også Den norske kirke gjennom sine offentlige strukturer kommet mye sterkere med i misjonsarbeidet, og ikke minst Samarbeidsråd for menighet og misjon (SMM) har betydd mye for misjonsengasjementet i norske menigheter.

I 2010 var det norske deltakere med ved alle de store internasjonale konferansene, og i noen tilfeller sto de også sentralt i planlegging, gjennomføring og profilering av konferansene og deres skriftlige resultater. Redaksjonen i Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap har sett det som viktig å dokumentere disse

konferansene og la norske deltakere rapportere om og vurdere det de har vært med på. Derfor ønsket man å utgi et dobbeltnummer som inneholder de viktigste dokumentene fra de tre internasjonale konferansene på originalspråket, nemlig engelsk. I tilknytning til konferansene og dokumentene derfra har redaksjonen spurt sentralt plasserte missiologer om å beskrive sine erfaringer og refleksjoner i etterkant. Dermed vil leserne også få mye informasjon om konferansene som ikke kommer fram i de offisielle rapporter og dokumenter. Ved å trykke disse dokumentene i sin helhet vil dette dobbeltnummeret egne seg godt som materiale i undervisning og som kilde ved forskning.

Tokyo

For å ta konferansene i kronologisk rekkefølge: Rektor ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole og førsteamanuensis i misjonsvitenskap, Hans Aage Gravaas, deltok som eneste norske representant ved "misjonsorganisasjonsbevegelsens" konferanse i Tokyo, Japan, 11.-14. mai 2010 med den offisielle tittel Tokyo 2010 Global Mission Consultation: From Edinburgh to Tokyo. Han rapporterer om konferansen og gjør seg også noen kritiske refleksjoner. På kyndig måte føres leseren inn i den noe forvirrende mengde av organisasjoner og nettverk som sto bak denne konferansen. The Tokyo Declaration blir også trykt i sin helhet på engelsk.

Edinburgh

Den internasjonale jubileumskonferansen i Edinburgh i juni 2010 fremstår kanskje som den sterkeste feiringen av 100-årsjubileet for Edinburgh 1910. Det var også i denne konferansen og i forarbeidet til den at norske deltakere var sterkest involvert. Jeg har allerede nevnt at undertegnede deltok i den aller første planleggingen i Interim Council i 2005, men det var andre som sto for det meste av arbeidet videre. Først og fremst bør en nevne førsteamanuensis II Knud Jørgensen som satt helt sentralt i ledelsen for konferansen og har vært sterkt medvirkende til den ambisiøse publiseringsplanen der en skal publisere hele 20 bind om konferansens ulike tema. Instituttleder Rolv Olsen sto også sentralt som koordinator for et av de ni temaene, nemlig Mission and Postmodernities. Han er en av tre som vil rapportere fra konferansen og forberedelsene til den.

Den andre er førstelektor Erling Lundebø ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole som koordinerte et internasjonalt symposium på Fjellhaug over temaet Mission and Globalisation. Resultatet av symposiet er en bok i Edinburgh 2010-serien som vil bli utgitt på Regnum forlag i år med tittelen The Church Going Global. Lundebø ble bedt om å rapportere fra dette arbeidet i Edinburgh. Den tredje er professor Kirsteen Kim ved Leeds University, en av vår tids fremste kvinnelige missiologer. Professor Kim har stått som koordinator av studieprosessen i forkant og sluttredigeringen i etterkant. Hennes artikkel viser hvordan studiearbeidet i tilknytning til Edinburgh har bidratt til nytenkning i missiologien. Hun avslutter ved å peke på mulige prioriteringer i årene framover. Biskop i Oslo og ordfører i representantskapet i Egede Instituttet, Ole Chr. Kvarme, deltok også i Edinburgh. Det er med en viss stolthet og takknemlighet vi registrerer at Egede Instituttets medarbeidere var svært aktive i forbindelse med nettopp denne konferansen. Dokumentet fra Edinburgh A Common Call blir også trykt i sin helhet i dette dobbeltnummeret.

Oslo

Den norske misjonsbevegelsen hadde sin markering av 100-årsjubileet ved en misjonskonferanse i Oslo i september 2010. I tråd med feiringen i Edinburgh i juni hadde også denne konferansen uvanlig bred oppslutning. Konferansens tittel var "Misjon til forandring – Transforming Mission". Det originale grepet som ble tatt i denne konferansen, var at den fikk form av en evaluering av norsk kirke og misjon fra et team fra kirke i Sør. Det var relativt få foredrag, men desto mer samtale, dialog og drøftelse. Knud Jørgensen har skrevet en rapport fra konferansen der han bygger på Sør-teamets vurderinger og andre foredrag og innspill i konferansen. Et team bestående av de unge missiologene Vija Herefoss (MF), Frank Ole Thoresen (Fjellhaug) og Solveig Omland (Ansgarskolen/Gimlekollen Mediesenter) førte omhyggelige referat fra konferansen som så ble skrevet sammen til en felles rapport som igjen ligger til grunn for en del av Jørgensens rapport. Jørgensens rapport inneholder synspunkter og spørsmålsstillinger som bør oppta norsk misjon i årene fremover.

Cape Town

Den siste konferansen som behandles i dette dobbeltnummeret, er den største av dem alle. Lausannebevegelsens gigantiske 3. verdenskongress fant sted i Cape Town i oktober med over 4000 deltakere fra 198 nasjoner. Norge var sterkt representert, men det er umulig å nevne alle de bidrag som de norske deltakerne gjorde til konferansen både missiologisk og praktisk. Lausanne III i Cape Town vil bli grundig dokumentert og evaluert i en mer populær bok som utgis våren 2011 med tittelen Misjon til forandring. Bilder og refleksjoner fra Lausanne III. Der vil mange av deltakerne formidle sine inntrykk og refleksjoner under og etter konferansen. Den vil også inneholde en offisiell norsk oversettelse av The Cape Town Commitment. A Confession of Faith and a Call to Action, det 60s store offisielle dokumentet fra Lausanne III. Det ville være å ønske at boken kunne leses sammen med dette dobbeltnummeret av NOTM. I dette nummeret av NOTM trykker vi hele dokumentet på originalspråket engelsk. Førsteamanuensis Roar Fotland, som verken var i Edinburgh eller Cape Town, presenterer sin analyse og vurdering av A Common Call og The Cape Town Commitment som en som leser disse to dokumentene uten den fordel (eller ulempe?) det er å ha vært til stede på de begivenhetene de reflekterer.

Den interesserte leser vil oppdage både likheter og forskjeller i de ulike konferansene og deres dokumenter, ofte på en overraskende måte. En bør legge fra seg de vanlige stereotyper av de ulike misjonsbevegelsene, og kanskje ikke fokusere først og fremst på forskjeller, men også på likheter som kommer til uttrykk i felles tema og anliggender. Så vil det være opp til den enkelte å avgjøre om det har skjedd vesentlige endringer i verdensmisjonen i det 21. århundre, og om konferanseåret 2010 virkelig forandret historien.

Tormod Engelsen

PS. Instituttleder Rolv Olsen er i permisjon første halvår 2011. I hans sted har fungerende instituttleder Erling Lundebly vært medredaktør for dette dobbeltnummeret.